

TRADICIONALNA VS. ONLAJN NASTAVA: PREDNOSTI I IZAZOVI

Anja Jakšić¹, Ksenija Mitrović², Jelena Ćurčić³, Danijela Gračanin⁴

^{1,2,3,4}Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad, Srbija

¹jaksica@uns.ac.rs, ²ksenijam@uns.ac.rs, ³curcicj@uns.ac.rs, ⁴gracanian@uns.ac.rs

Kratak sadržaj: Tokom prethodne decenije, u visokoškolskim ustanovama, pored tradicionalnog načina učenja, razvojem tehnologije i digitalizacijom, javili su se i drugačiji oblici učenja. Onlajn obrazovanje polako je počelo da preuzima primat u odnosu na tradicionalni način, i sve češće tokom studija studentima se stavljaju na raspolaganje različiti materijali putem onlajn platformi ili se čak čitav proces obrazovanja odvija putem neke od onlajn platformi. Tehnologija je doprinela tome da fizička udaljenost ne bude više prepreka za sticanje znanja, te se mladi sve češće opredeljuju za onlajn učenje. Takođe, ubrzano iskustvo u onlajn nastavi koje je nametnula pandemija koronavirusa COVID-19, koja je počela marta 2020. godine, dodatno je doprinela značaju preispitivanja dosadašnjih nastavnih metoda, ali i istraživanju efekata sad već široko rasprostranjene onlajn nastave. Kroz analizu i sintezu dosadašnjih studija i istraživanja, ovaj rad ukazuje na prednosti i nedostatke oba načina obrazovanja, kao i njihove međusobne razlike. Pregledom relevantne literature, ovaj rad pruža sveobuhvatan i koncizan uporedni pregled i rezime specifičnosti, prednosti i izazova koje tradicionalna i onlajn nastava donose savremenom obrazovanju.

Ključne reči: Onlajn nastava, Tradicionalna nastava, Visoko obrazovanje

TRADITIONAL VS. ONLINE LEARNING: ADVANTAGES AND CHALLENGES

Abstract: During the previous decade, in higher education institutions, in addition to the traditional way of learning, with the development of technology and digitalization, other forms of learning have appeared. Online education has slowly begun to take precedence over the traditional way, and more and more often during their studies, students are provided with various materials through online platforms or the entire education process takes place through one of the online platforms. Technology has contributed to the fact that the physical distance is no longer being an obstacle to acquiring knowledge, and young people are increasingly opting for online learning. In addition, the accelerated experience in online teaching imposed by the coronavirus pandemic COVID-19 in March 2020, has additionally contributed to the importance of reviewing previous teaching methods, but also of exploring the effects of the now widespread online teaching. Through the analysis and synthesis of previous studies and research, this paper indicates the advantages and disadvantages of both ways of education, as well as their mutual differences. Reviewing the relevant literature, this paper provides a comprehensive and concise comparative overview and summary of the specifics, benefits and challenges that traditional and online teaching bring to modern education.

Key Words: Online learning, Traditional learning, Higher education

1. UVOD

Pandemija Covid-19 nametnula je izazove za visokoškolsku zajednicu širom sveta [1]. Usled potrebe fizičkog distanciranja nastava je mogla da se realizuje samo putem alternativnih načina [2]. Institucije visokog obrazovanja pred sobom su imale zahtev za hitnom transformacijom oblika izvođenja nastave, izmeštanjem studenata iz učionica u virtuelno okruženje. Uprkos pretpostavci da nijedan pedagoški pristup ne može zameniti najveću prednost tradicionalnog formalnog obrazovanja - direktnu interakciju nastavnika sa studentima - onlajn nastava se pokazala kao pedagoški pomak od tradicionalne metode ka savremenom pristupu učenja [3]. Kako nove tehnologije, Veb 2.0 i alati za društvene medije pospešuju procese učenja [4], prednosti nastave koja se realizuje onlajn postaju značajne, te se pretpostavlja da će se ovaj oblik izvođenja zadržati i nakon krize [5]. Onlajn učenje se pokazalo kao veoma popularan i prihvatljiv način studiranja, zahvaljujući svojoj fleksibilnosti, kao i većem stepenu inovativnosti u pogledu uvođenja novih i savremenih programa u poređenju sa tradicionalnim programima, koji se odvijaju na fakultetima [6].

U radu je prikazan teorijski okvir tradicionalne i onlajn nastave i njihovih karakteristika. Takođe, dat je osvrt na prednosti obe metode, kao i na izazove sa kojima su se visokoobrazovne institucije suočile prilikom prelaska u onlajn okruženje, ali i nedostatke koji su primećeni kod oba modela učenja.

2. PRELAZAK SA TRADICIONALNE NA ONLAJN NASTAVU

Tradicionalno učenje odnosi se na upotrebu strategija učenja koje se obično odvija u učionici i koje vodi nastavnik, uključujući didaktičko, praktično, kao i izlagačko učenje [7]. Tradicionalne (konvencionalne) nastavne metode usredsređene su na nastavnika i uključuju upotrebu predavanja i diskusija, dok je element za rešavanje problema prezentovan od strane nastavnika. Nastavni plan i nastavne materijale za studente određuje nastavnik i prosleđuje ih studentima na raznim predavanjima [8]. Za tradicionalnu nastavu se tvrdi da kod studenata proizvodi inertno znanje, znanje koje se može koristiti u obrazovnim okruženjima, ali se ne može preneti u stvarne životne situacije. Tradicionalna nastava se često smatra i staromodnom i povezuje sa mnogim nedostacima: predavači nemaju povratnu informaciju o učenju studenata i bazira se na pretpostavkama da svi studenti uče istim tempom. Pažnja studenata tokom predavanja brzo nestaje, a informacije se brzo zaboravljaju kada su studenti pasivni. Tradicionalno učenje ističe učenje putem slušanja, što je nedostatak za studente koji preferiraju drugačije stilove učenja [9].

Onlajn nastava nije novina u visokom obrazovanju. Međutim, njena primena postala je neizbežna u uslovima pandemije izazvane virusom korona. Onlajn učenje može se definisati kao „korišćenje multimedija i interneta u svrhu poboljšanja kvaliteta učenja, omogućavanjem pristupa udaljenim izvorima i uslugama i omogućavanjem saradnje i komunikacije na daljinu“ [10]. Učesnici obrazovnog procesa bili su prinuđeni da koriste različite digitalne alate i resurse za rešavanje problema, dok su nastavnici usvajali primenu novih pristupa u nastavi i učenju [2]. Obrazovni sistem našao se u situaciji gde je njegovo brzo preoblikovanje i redizajniranje bilo neophodno. Prelazak sa predavanja licem u lice na onlajn časove uočeno je kao jedino moguće rešenje. Univerziteti su svoje aktivnosti pomerili od učionice do Zoom-a, od ličnog ka virtuelnom i od seminara do vebinara [3]. Izvođenje nastave u onlajn okruženju studentima onemogućava povezivanje licem u lice sa profesorima i kolegama. U takvim uslovima procesi učenja posredovani su digitalnim tehnologijama [11].

Obrazovanje putem interneta će ubrzo postati dominantna forma u svetu obrazovanja. Mnogo napora se ulaže u unapređivanje metoda rada i komunikacije među studentima i profesorima, u cilju poboljšanja kvaliteta ove vrste studija. Štaviše, dalji razvoj virtuelnog obrazovanja u budućnosti zavisice od napretka savremenih tehnologija i interneta [6].

3. PREDNOSTI I IZAZOVI RAZLIČITIH NASTAVNIH METODA

3.1 PREDNOSTI TRADICIONALNE I ONLAJN NASTAVE

Neki naučnici smatraju da su dve glavne kategorije za razlikovanje onlajn i tradicionalne nastave dizajn predavanja i samo prenošenje znanja [12]. Novonastali uslovi stvorili su mogućnost da se predavanja iz učionice premeste na onlajn platformu, tako da su studenti doživeli drugačiji prostor za sasvim novi oblik učenja [13]. Nametnuta situacija pokazala je brojne prednosti koje onlajn nastava pruža, ali i određena ograničenja koja se odnose na transformaciju izvođenja nastave na univerzitetima. Osvrt na benefite onlajn i tradicionalne nastave dat je u nastavku, nakon čega su prikazani izazovi sa kojima se obe metode suočavaju.

Prednosti onlajn nastave ogledaju se u:

- Fleksibilnosti u pogledu vremena i mesta prenošenja i prijema znanja [14];
- Uklanjanju barijera koje potencijalno mogu ometati učešće, uključujući strah od razgovora sa drugim učesnicima nastave [15];
- Smanjenoj upotrebi putnih resursa i drugih troškova [16];
- Mogućnosti učešća u nastavi sa bilo kog uređaja u udobnosti kuće [17];
- Kompjuterski posredovane interakcije mogu izazvati radoznalost i hedonsku motivaciju studenata kada je materijal za učenje interaktivan i zanimljiv [18]

Tradicionalna nastava takođe pruža brojne prednosti, a neke od njih navedene su u nastavku:

- Prisustvo nastavnika motiviše studente, podstiče ih i podseća da završe posao [5];
- Pojačavanje veština socijalizacije i emocionalnog angažovanja [15] [5];
- Kontrolisana i regulisana provera znanja [15];
- Atmosfera kolektivnog ili kolaborativnog učenja [5];
- Interaktivnost [19];
- Mogućnost održavanja eksperimentalnih vežbi [15].

3.2 NEDOSTACI TRADICIONALNE I ONLAJN NASTAVE

Današnji studenti čine generaciju koja je tehnološki osvešćena i digitalno pismena, te se ova ciljna grupa mogla da se brzo adaptira izazovima onlajn nastave [2]. Ipak, svi učesnici nastavnog procesa naišli su na različite izazove. Nastavnici su morali da se prilagođavaju onlajn učenju, održavanju komunikacije sa studentima, pružanju podrške pri učenju [2]. Zahtevana je opsežna priprema nastavnog sadržaja i održavanje nastave od kuće, sa svim praktičnim i tehničkim izazovima koje to za sobom povlači, a često i bez odgovarajuće tehničke podrške [20]. Takođe, problem pronalaska adekvatnih stimulusa za podsticanje interaktivnosti prepoznat je kao jedan od značajnijih. Visokointeraktivna nastava jedan od najvećih prednosti tradicionalnog izvođenja i posmatra se kao

jedna od presudnih komponenti edukacijskog procesa [21]. Prednosti jedne metode mogu se posmatrati kao izazovi druge. Pored navedenih, nedostaci onlajn učenja prema različitim studijama uključuju i [15]:

- Nedostatak interakcije i odnosa. Stoga je potrebna vrlo jaka motivacija i veštine upravljanja vremenom kako bi se smanjili takvi efekti;
- Što se tiče pojašnjenja, objašnjenja i tumačenja, metoda onlajn učenja je možda manje efikasna od tradicionalnih metoda učenja. Proces učenja je mnogo lakši licem u lice sa instruktorima ili nastavnicima. Kada je reč o poboljšanju komunikacionih veština učenika, e-učenje može imati negativan efekat. Iako bi polaznici mogli da imaju izvrsno akademsko znanje, oni možda ne poseduju potrebne veštine da svoje stečeno znanje predaju drugima;
- Teže regulisanje aktivnosti kao što su prevere na testovima u onlajn okruženju;
- Onlajn učenje takođe može biti predmet piraterije, plagijarizma, varanja, neadekvatnih veština odabira i neprimerene upotrebe kopija;
- Onlajn učenje može negativno uticati na veštine socijalizacije i ograničiti ulogu predavača kao centra obrazovnog;
- Ne mogu sve discipline efikasno koristiti onlajn učenje u obrazovanju. Na primer, naučna polja koja zahtevaju praktična iskustva mogu biti teža za proučavanje putem e-učenja. Istraživači tvrde da je e-učenje prikladnije u društvenim i humanističkim naukama od polja kao što su medicinska nauka i inženjerstvo, gde postoji potreba za razvijanjem praktičnih veština.

Međutim, tradicionalna metodologija takođe ima nekih nedostataka. Prema nekim autorima, nema dovoljno pažnje posvećene učenju osnovnih veština i slušanju na nastavi. Radović-Marković ističe da je efikasnost studenata zapravo manja u nastavi koja se izvodi u učionicama, s obzirom da postoji vremenski okvir za ispunjavanje određenog zadatka [22]. U onlajn okruženju je moguće odstupanje, odnosno završavanje zadatka i pre vremena predviđenog za njegovu izradu. Takođe, usled potrebe da motivisanjem i angažovanjem studenata na nastavi, česta je upotreba različitih digitalnih alata kako bi se privukla i zadržala pažnja studenata. Posmatranje tradicionalne metode kao zastarele zahteva od nastavnika da je obogate multimedijalnim sadržajem i tako podstiču studente na aktivno učešće u nastavi.

Uporednim osvrtom na prednosti i nedostatke obe metode zaključuje se da aktivnosti izvođenja nastave treba da usvoje najbolje što kako tradicionalna, tako i onlajn nastava pruža. Raznolikost opcija uspostavljanja obrazovnog procesa dovelo je do hibridnih modela koji kombinuju tradicionalne i onlajn aktivnosti, a koje su se pokazale kao najefikasnije.

4. ZAKLJUČAK

Kroz pregled postojeće literature, ovaj rad navodi neke od prednosti i izazova sa kojima se suočavaju onlajn i tradicionalne metode nastave, kao i nedostatke koji su se ispoljili tokom vremena. Na osnovu stavova pronađenih u literaturi, možemo da zaključimo da će metode učenja morati da se kontinuirano prilagođavaju novonastalim situacijama, kako bi se nove generacije angažovale i obrazovale. Imajući u vidu da je internet našao svoj put u svakodnevnom životu i upotrebi, kako u različitim domenima zabave, tako i u poslovnim transakcijama, prirodno se očekuje korišćenje interneta u sferi obrazovanja. Novim metodama učenja, kao što je onlajn učenje postiže se veća dostupnost znanja studentima i razbija geografska barijera, ali tradicionalno učenje ipak ima primat u pogledu eksperimentalnih vežbi.

Uslovi nametnuti pandemijom zahtevali su trenutno premeštanje nastave iz učionica u onlajn okruženje. Kao rezultat navedene situacije pokazano je kako postojeći resursi obrazovnih institucija mogu efikasno transformisati formalno obrazovanje u mrežno *obrazovanje*. Uprkos brojnim studijama u pogledu onlajn nasuprot tradicionalnom načinu učenja, nije pronađen konačan odgovor koji je bolji pristup.

5. LITERATURA

- [1] Chrysi Rapanta, Luca Botturi, Peter Goodyear, Lourdes Guardia, Marguerite Koole, *Online University Teaching During and After the Covid-19 Crisis: Refocusing Teacher Presence and Learning Activity*, Postdigital Science and Education 2, 2020.
- [2] Johannes König, Daniela J. Jäger-Biela, Nina Glutsch, *Adapting to online teaching during COVID-19 school closure: teacher education and teacher competence effects among early career teachers in Germany*, European Journal of Teacher Education, 43:4, 2020.
- [3] Lokanath Mishra, Tushar Gupta, Abha Shree, *Online teaching-learning in higher education during lockdown period of COVID-19 pandemic*, International Journal of Educational Research Open, 1, 2020.
- [4] Kathryn Kennedy, Leanna Archambault, *Offering preservice teachers field experiences in K-12 online learning: A national survey of teacher education programs*, Journal of Teacher Education, 63(3), 2020.
- [5] Xin Xie, Keng Siau, Fiona Fui-Hoon Nah, *COVID-19 pandemic – online education in the new normal and the next normal*, Journal of Information Technology Case and Application Research, 22(3), 2020.

- [6] Radović Marković, Mirjana. (2010). *Advantages and disadvantages of e-learning in comparison to traditional for of learning*. Annals of the University of Petrošani: Economics. X.
- [7] Castronova, Joyce. (2001). *Discovery learning for the 21st Century: Article Manuscript*. Action Research Exchange. 1.
- [8] Belias, Dimitrios & Sdrolas, Lambros & Nikolaos, Kakkos & Koutiva, Maria & Koustelios, Athanasios. (2013). *Traditional Teaching Methods Vs. Teaching Through The Application Of Information And Communication Technologies In The Accounting Field: Quo Vadis?*. European Scientific Journal. 9. 73-101.
- [9] Guido Schwerdt, Amelie C. Wuppermann, *Is traditional teaching really all that bad? : a within-student between-subject approach*, CESifo Working Paper 2634, Center for Economic Studies and ifo Institute (CESifo), Munich, 2009.
- [10] Maja Čukušić, Mario Jadrić, *E-učenje: koncept i primjen.*, Zagreb: Školska knjiga, Zagreb, 2012.
- [11] Inma Rodriguez-Ardura Antoni Meseguer-Artola, *e-Learning continuance: the impact of interactivity and the mediating role of imagery, presence and flow*, Information and Management, 53(4), 2015.
- [12] Joan Thormann, Isa Kaftal Zimmerman, *The complete step-by-step guide to designing and teaching online courses*, New York, NY: Teachers College Press, 2012.
- [13] Annemette Kjærgaard, *Face-to-Face Activities in Blended Learning: New Opportunities in the Classroom?* Academy of Management Proceedings, 1, 2017.
- [14] Jo Smedley, *Modelling the impact of knowledge management using technology*, OR Insight, 23(4), 2010.
- [15] Valentina Arkorful, Nelly Abaidoo, *The role of e-learning, advantages and disadvantages of its adoption in higher education*, International Journal of Instructional Technology and Distance Learning, 12 (1), 2015.
- [16] Khadijah Mukhtar, Kainat Javed, Mahwish Arooj, Ahsan Sethi, *Advantages, Limitations and Recommendations for online learning during COVID-19 pandemic era*, Pakistan journal of medical sciences, 36, 2020.
- [17] Bipana Surkhali, Chandra Kumari Garbuja, *Virtual Learning during COVID-19 Pandemic: Pros and Cons*, Journal of Lumbini Medical College, 8(1), 2020.
- [18] Young Ha, Hyunjoo Im, *The role of an interactive visual learning tool and its personalizability in online learning: Flow experience*, Online Learning, 24(1), 2020.
- [19] Gary Beauchamp, Steve Kennewell, *Interactivity in the classroom and its impact on learning*. Computers & Education, 54(3), 2010.
- [20] Charles Hodges, Stephanie Moore, Barb Lockee, Toreey Trust, Aaron Bond, *The difference between emergency remote teaching and online learning*, Educause Review, 2020
- [21] Richard D. Johnson, Steven Hornik, Eduardo Salas, *An empirical examination of factors contributing to the creation of successful e-learning environments*, International Journal of Human-Computer Studies, 66, 2008.
- [22] Mirjana Radović-Marković, *Advantages and disadvantages of e-learning in comparison to traditional forms of learning*, Annals of the University of Petrošani, Economics, 10(2), 2010.